

Egy megújuló könyvtár

a Bródy Sándor Megyei és Városi Könyvtár
szakmai fejlesztési programja

2013.

TARTALOM

EGY MEGÚJULÓ KÖNYVTÁR – A BRÓDY SÁNDOR MEGYEI ÉS VÁROSI KÖNYVTÁR SZAKMAI PROGRAMJA 2014 - 2020	3
KÖZÖSSÉGI CÉLÚ SZOLGÁLTATÁSFEJLESZTÉS, KÖNYVTÁRI LEHETŐSÉGEK	3
JÖVŐKÉP	3
ÁTFOGÓ CÉL	3
SPECIFIKUS CÉLOK.....	4
1. Tudáscentrum.....	4
2. Szolgáltató központ	5
3. Humán erőforrás fejlesztése.....	5
4. Hozzáférési pont.....	5
5. Tartalomszolgáltatás.....	5
6. Digitális tartalom létrehozása.....	5
7. Információ- és kultúraközvetítő szerep	5
I. HELYZETELEMZÉS	6
SWOT analízis.....	6
II. ELÉRENDŐ CÉLOK 2014 – 2020-BAN	7
A fejlesztés várható hatásai számszerűsítve:.....	9

Egy megújuló könyvtár – a Bródy Sándor Megyei és Városi Könyvtár szakmai programja 2014 - 2020

*„Hogy azonos maradhasson önmagával, meg kell változnia”
Hegel*

Közösségi célú szolgáltatásfejlesztés, könyvtári lehetőségek

Hazánk Európai Unió csatlakozása, az információs – kommunikációs technológia terén tapasztalható erőteljes fejlődés, az informatikai ipar robbanásszerű fejlődése, az információs társadalom megvalósítása, a régióban élők gazdasági versenyképességének, esélyegyenlőségének biztosítása új kihívások elé állítja a könyvtári-információs területet.

A tervben meghatározott célok megvalósításával a település könyvtárát alkalmassá kell tenni arra, hogy a változásokhoz való folyamatos alkalmazkodással képes legyen hozzájárulni a település versenyképességének javításához, a kulturális esélyegyenlőségének biztosításához, valamint a város fejlesztési terveiben megfogalmazott célok könyvtári eszközökkel történő megvalósításához.

Jövőkép

Az összehangolt fejlesztés eredményeként könyvtárunk elérhetősége térben és időben kitágul. Valóságos és virtuális közösségi térré válik, ahol a különböző korosztályú és érdeklődési körű használók a felkészült könyvtárosok segítő közreműködésével megtalálják a számukra szükséges információkat, dokumentumokat, élményt nyújtó programokat, az esélyegyenlőséget biztosító partnerséget.

Átfogó cél

A könyvtári szolgáltatások és a könyvtárban elérhető információk igénybevételének lehetősége állampolgári jog, a közösségi és egyéni művelődés személyi, szellemi, gazdasági feltételeinek javítása a polgárok életminőségét javító, értékhordozó tevékenységek.

A fejlesztési terv megvalósításával el kell érni, hogy a könyvtár alkalmas legyen:

- az állampolgári, a demokratikus jogi szabályozás megismerésére, és így a demokratikus jogállamiság továbbfejlesztésére,
- a gazdaság, a piacgazdálkodás kérdéseiben való eligazodásra, illetve az ehhez kapcsolódó információk aktív felhasználására,
- a kulturális, a művészeti terület megismerésére és az abban való részvételre,
- a szabadidő hasznos eltöltésének segítésére, speciális közösségfejlesztő és a társadalmi befogadást támogató programok megvalósítására, családbarát funkciók kialakítására
- az oktatás különböző szintjeiben részt vevők segítésére, az egész életen át tartó tanulás támogatására,
- a helyi identitás növelését szolgáló programok megvalósítására,
- a digitális írni-olvasni tudás fejlesztésének támogatására, amelyek az előbbi tevékenységek aktív használatához elengedhetetlenek.

Specifikus célok

A könyvtárak a tudásalapú társadalom alapintézményeként környezetük valamennyi lakosa számára biztosítsák a szabad, korlátozás nélküli hozzáférést az információk és a dokumentumok teljes spektrumához, s ezzel segítsék elő a település versenyképességének javítását.

A közkönyvtári rendszer, a közkönyvtár olyan fejlesztése kívánatos, melynek segítségével képes közreműködni a település oktatási, kutatási, fejlesztési és közszolgáltatási feladatainak ellátásában, hozzájárul az információs esélyegyenlőség megvalósításához, lehetőséget teremt a demokratikus alapjogok gyakorlásához, a helyi közösség megerősítéséhez.

A korszerűen felszerelt, a használók igényeinek megfelelően kialakított könyvtár, információs központ, közösségi színtér igényes, sokszínű szolgáltatásaival, kreatív és sokoldalúan képzett munkatársakkal nélkülözhetetlen intézménye lesz a változásokhoz folyamatosan alkalmazkodó, tudásukat állandóan bővítő, a szabadidejüket élménydúsán eltölteni kívánó embereknek, családoknak. Az átfogó cél elérése érdekében építeni kell a már meglévő gyűjteményre, a könyvtár gazdag állományára, sokszínű szolgáltatására, az együttműködések terén meglévő hagyományokra, a korszerű tudással rendelkező, képzett könyvtári és információs szakemberekre.

1. Tudáscentrum

A könyvtár, mint tudáscentrum kiemelkedő szerepet tölthet be a település fejlesztési stratégiájában megfogalmazott célok megvalósításában.

A jövő a könyvtárak elé kettős feladatot állít: egyrészt a meglévő dokumentum- és információs vagyont megőrzésének, másrészt a dokumentum- és információs vagyont fejlesztésének, az információ és tudás terjesztésének kötelezettségét. A feladat ellátásához korszerű épületekre, a kor színvonalán álló informatikai háttérre, a dokumentum- és információs vagyont megőrzésére, a korlátlan hozzáférés megteremtésére van szükség.

Beavatkozási területek:

A Bródy Sándor Megyei és Városi Könyvtár csak jelentős infrastruktúra-fejlesztést követően lesz alkalmas a fejlesztési koncepciónak megfelelő szolgáltatások nyújtására. Ennek keretében szükséges az alábbi fejlesztések tervezése:

- A műemléki jelentőségű épület külsejének, homlokzatának, közvetlen környezetének felújítása, korszerűsítése a szolgáltatáscentrikus elrendezés és az energiatakarékos üzemeltetés szempontjait figyelembe véve
- Az épület külső-belső akadálymentesítése
- Épületbővítés új szárny építésével a jelenlegi épülethez történő közvetlen csatlakozással, min. 1200 m²-en a következő funkciók elhelyezésével:
 - pincésint, garázs, kiszolgáló gépészeti berendezések
 - tömörraktár (~100e kötet elhelyezési lehetőségével)
 - nyitott, portál-jellegű fogadóter
 - közvetlenül elérhető folyóirat-olvasó
 - tágas könyvkiválasztó terek
 - gyermekfoglalkoztató és gyermekkönyvtár kialakítása
 - különgyűjtemények szabadpolcos terei
 - többfunkciós oktatóterem, előadóterem
 - kiszolgáló helyiségek, irodák
 - könyvtár-kert, szabadtéri olvasórész, mesesziget kialakítása
 - irodalmi teaház-kávéház
- Korszerű berendezés, barátságos, felhasználóközpontú terek kialakítása
- Energiahatékony megoldások, megújuló energiaforrások alkalmazása
- Közösségi célú szolgáltatási pontok működtetéséhez szükséges fejlesztések, információs infrastruktúra fejlesztése, info-kommunikációs eszközök beszerzése az együttműködés, a forrásmegosztás jegyében

2. Szolgáltató központ

A könyvtár szolgáltatásaival, kulturális, szabadidős, művelődési és képzési kínálatával segíti a jól képzett fiatalok helybentartását, a települések humán erőforrásainak fejlesztését, s ezzel együtt hozzájárulnak a település fejlődéséhez.

3. Humán erőforrás fejlesztése

A könyvtár sajátos eszköz- és szolgáltatásrendszerével, gazdag és folyamatosan bővülő dokumentumállományával, az egyre gazdagodó elektronikus tartalomkínálat elérésének biztosításával hozzájárul a szegregáció, a gazdasági és társadalmi elmaradottság mérsékléséhez, a régió humán erőforrásainak, munkaerőállományának, a lakosság munkavállaló képességének megújításához, fejlesztéséhez.

4. Hozzáférési pont

A könyvtár az információs társadalom alapintézményeként hozzáférést biztosít kulturális tartalmakhoz. Közösségi információs központként rész vesz széles körben, a társadalom minden rétegét érintve a digitális írástudás fejlesztésében, ezzel hozzájárul a társadalmi és szociális egyenlőtlenségek csökkentéséhez.

5. Tartalomszolgáltatás

A könyvtárban meglévő értékek, a helyi tartalmak és információk számbavétele és elektronikus elérhetőségének biztosítása e szakmai terület feladata. Kiemelt feladat a digitalizálási prioritások meghatározása, digitalizálási tervek kidolgozása, valamint a tervszerű digitalizálás folytatása. A versenyszférával való együttműködés elősegíti a munka eredményességét.

A könyvtár feladata a már meglévő digitális tartalmak összegyűjtése, megőrzése, fejlesztése, a digitális tartalmak kereshetőségének és elérhetőségének megteremtése.

6. Digitális tartalom létrehozása

A könyvtárban fellelhető dokumentumok alkalmasak új digitális tartalmak létrehozására. A könyvtár munkatársait képesek új digitális értékek létrehozására, támogatva ezzel a településen élők identitásának erősödését, innovatív kezdeményezések elindulását, a vállalkozásokat segítő információs szolgáltatás kialakítását. A meglévő és folyamatosan bővülő tudásbázisra támaszkodva a könyvtár képes közreműködni a helyi és régiós tájékoztató anyagok összeállításában, adatszolgáltatással segíti az idegenforgalommal kapcsolatos kutatásokat, a helyi értékek közkinccsé tételét.

7. Információ- és kultúraközvetítő szerep

A könyvtári intézményrendszer gyakorlatilag jelen van a település egészében. Információ- és kultúraközvetítő, az egész életen át tartó tanulást támogató tevékenység mellett igen erős közösségteremtő, közösségmegtartó funkcióval is rendelkezik. Nem hagyható figyelmen kívül, hogy bizonyos társadalmi csoportok számára az egyetlen kulturális és információs, de egyúttal akár szociális színteret is jelentheti. Az információs infrastruktúra fejlesztése a felnőttoktatás, az esélyteremtés érdekében elengedhetetlen.

I. Helyzetelemzés

Az elérendő célok meghatározásához olyan helyzetelemzést készítettünk, melynek fókuszában könyvtárunk szervezete és könyvtárunk szolgáltatásai állnak.

SWOT analízis

Erősségek	Gyengeségek
<ul style="list-style-type: none"> - A szakmai munka elismertsége, támogatottsága helyben és országos szinten is magas - Minőségi szemlélet, a felhasználók szükségleteire és igényeire alapozott szolgáltatások - A könyvtár főépülete a történelmi belvárosban, jól megközelíthető helyen található - A minőségelvű szolgáltatásfejlesztés terén országosan is élenjáró gyakorlatot folytatunk - Gyűjteményünk, rendezvényeink, kiállításaink kedveltek a lakosság körében, a könyvtár a város emblematis kulturális intézménye - Partnerkapcsolataink szerteágazóak, az együttműködés legkülönbözőbb formáit alkalmazzuk munkánk során - Szolgáltatási struktúránkat kreatív, innovatív kezdeményezésekkel bővítjük - Mint megyei könyvtár, kedvezményezett vagyunk az Országos Dokumentumellátási Rendszerben - Könyvtár-ellátási Szolgáltató Rendszerünk széleskörű, korszerű hozzáférést biztosít a megye kistéleplésein - Állományunk tervszerűen gyarapított, sokféle dokumentumtípus megtalálható - A dokumentumok számítógépes feldolgozottsága teljes - Nagy hangsúly fektetünk a munkatársak képzésére, továbbképzésére - Könyvtárunk olyan munkahely, ahol megbecsülik a jó munkát végző kollégákat, alacsony a fluktuáció, jó a munkamorál - Korszerű informatikai felszereltség, a megyei egységes rendszer kiépítése folyamatos és tervszerű - Kiemelkedő pályázati tevékenység, pályázat előkészítésében, megírásában és megvalósításban szerzett tapasztalat - Olvasásnépszerűsítő programok megvalósítása pályázati források bevonásával 	<ul style="list-style-type: none"> - A szolgáltatás szinterei a város különböző pontjain találhatóak, ezért nem tudunk egységes szolgáltatási rendszert kialakítani - A Gyermekkönyvtári korosztályból kikerülő fiatalok átmenete a „felnőtt” könyvtárba nem válik természetes folyamattá az épületek és szolgáltatási helyszínek külön épületben történő elhelyezése miatt - A széttagoltság miatt a belső kommunikáció nehézkes - A széttagoltság miatt a humán erőforrás-gazdálkodás rugalmatlan - A főépület ma már nem alkalmas minden könyvtári szolgáltatás befogadására, terei zsúfoltak, célszerűtlenül tagoltak - A gyűjtemény fele külső raktárban tárolható, a hozzáférés nehézkes, a tárolási körülmények mostohák - A dokumentumok lopás elleni védelme nem megoldott - Szolgáltatási, raktározási, hivatali helyhiány

Lehetőségek	Veszélyek
<ul style="list-style-type: none"> - Családi könyvtár modellje - Könyvtár-ellátási Szolgáltató Rendszer megerősítése, további fejlesztése - A könyvtárépület bővítése lehetőséget ad egységes szolgáltatási rendszer megvalósítására - Egységes szolgáltatási rendszerrel megvalósítható a szervezetfejlesztés-korszerűsítés, a humán erőforrás hatékony foglalkoztatása - Minőségelvű szolgáltatási rendszer egységes bevezetése - Tudatos marketing-tevékenység, közönségkapcsolatok erősítése, reklám 	<ul style="list-style-type: none"> - A könyvtár nem tud lépést tartani a kereskedelmi információszolgáltatás követelményeivel - A könyvtár informatikai fejlesztése nem tud lépést tartani az informatikai lehetőségekkel - Az átalakuló közigazgatási rendszerben a megyei könyvtár szerepköre megváltozhat, gyengülhet - A magas színvonalú szakmai munka folytatása, fejlesztése bizonytalanra válhat a forráselvonás, gazdasági és szervezeti integráció bevezetésével

A Bródy Sándor Megyei és Városi Könyvtár az 1997. évi CXL. törvény céljaival összhangban működik. Minden látogató számára biztosítja a könyvtárhasználatot, az egyes dokumentumok és a szükséges információk elérését saját állományából, illetve az Országos Dokumentumellátási Rendszer szolgáltatásainak közvetítésével. Biztosítja az Európai Unióval kapcsolatos általános ismeretek, információk elérését, közhasznú információk szolgáltatásával segíti a mindennapi életben szükséges ügyintézést, tájékozódást.

Fontosnak tartjuk, hogy a kulturális törvény szellemében a továbbiakban is olyan folyamatosság legyen a már meglévő alap- és kiegészítő szolgáltatások körében, mely a könyvtár hagyományos szolgáltatásaira építve mindinkább minőségi szolgáltatásokat tesz elérhetővé a könyvtár részlegeiben és a fiókkönyvtári hálózatban. E mellett lépést kell tartani azzal az informatikai fejlődéssel, mely a könyvtári hálózaton belül teszi elérhetővé a hazai és külföldi elektronikus adatbázisokat, folyóiratokat, multimédiás szolgáltatásokat. Mint megyei könyvtárnak nagy felelősségünk van a helyismereti irodalom összegyűjtésében, rendszerezésében és hozzáférhetővé tételében.

Könyvtárellátási Szolgáltató Rendszerünk rugalmas, minőségelvű szolgáltatásokat nyújt a megye kistéleplési könyvtárai számára is. Jelenleg 70 településre nyújtunk olyan könyvtári szolgáltatást, mely helyben elérhető dokumentumállományt biztosít, egységes informatikai és adatbázis-támogatással, rendszeresen megszervezett non-formális és informális tanulási alkalmakkal, olvasásnépszerűsítő programokkal, könyvtárhasználatot népszerűsítő foglalkozásokkal.

II. Elérendő célok 2014 – 2020-ban

Célunk egy olyan dinamikusan fejlődő, megújulásra képes intézmény kialakítása, mely képes a XXI. századi olvasói-használói igények kielégítésére, minőségi és hatékony szolgáltatási rendszerével elébe megy a változásoknak, rugalmasan képes feladatait ellátni. Segíti az állampolgárok helyi identitástudatának erősítését, a gazdasági és társadalmi versenyképesség növelését. Segít az innovatív és versenyképes környezet kialakításában, segíti a minőségi humán-erőforrás fejlesztését. Részt vesz azokban a meghirdetett társadalmi programokban, melyek az egészséges társadalom, a jobb életminőség eléréséhez járulnak hozzá.

Az utóbbi évtizedben átalakult a könyvtár szolgáltatási struktúrája: a felhasználói igények differenciálódtak, s ehhez kell igazodnia könyvtárunk szolgáltatási rendszerének. Az élethosszig tartó tanulás, a felsőoktatásban résztvevők számának megháromszorozódása bővítette az olvasóközönség igényeit. Megfigyelhető a növekvő igény a szakirodalmi dokumentumok, az informatikai szolgáltatások iránt.

Hagyományos szolgáltatásainkat továbbra is felhasználóink igényeihez kell alakítani, törekedni kell az új informatikai eszközök folyamatos karbantartására, azok minél szélesebb körben történő felhasználási lehetőségeire.

Ugyanakkor sokszor elhangzik: csökken az olvasási kedv, az értő olvasásra való képesség. Sajnos mindezen problémákra egyedül a könyvtár nem tud választ adni, hiszen olyan mély társadalmi folyamatokat érint, mint a nevelés-oktatás, az általános életminőség, a kultúra marginalizálódása. Viszont az elmúlt évek tapasztalatai megmutatták, hogy helyi és országos olvasásnépszerűsítő programok, a családokat és az iskolákat, óvodákat megszólító kötetlen könyvtári foglalkozások sokat tehetnek azért, hogy a mesék, a rövid történetek aktív közreműködésre készítsék a gyermekeket, a fiatalokat – megszerettetve velük az olvasás élményét, megadva számunkra a szöveges történetekben való elmerülés lehetőségét.

Eger Megyei Jogú Város felmérést végeztetett a középtávú gyermek és ifjúsági koncepciója kialakításához. A felmérés olyan tendenciákra mutatott rá, melyek szerint a klasszikus kulturális és művelődési intézmények látogatása csökken, a tanulók 32 %-a olvas heti rendszerességgel.

E tendencia további erősödésének csökkentésére a könyvtárnak olyan nyitott, barátságos, használóközpontú színtérré kell válnia, mely támogatja az olvasásnépszerűsítő programokat, segíti a tájékozódást, információszerezést, s az ahhoz vezető technikák elsajátítását.

Az elmúlt időszak Európai Unió pályázatainak keretében lebonyolított ifjúsági és gyermekkorosztálynak szánt 597 rendezvény 10315 látogatója bebizonyította, hogy a könyvtár alkalmas és képes is e feladat ellátására, felvállalására.

A hagyományos könyvtári szolgáltatások és programok, a partnerközpontú gondolkodás, a minőségirányítás, az egész városban jól ismert szervezeti kultúra munkánk értékeit jelentik. Mindamellet sajnos vannak olyan kritikus pontok, melyek mihamarábbi megoldást igényelnek: a szűkös terek, az állandó helyhiány, a zsúfoltság megszüntetése.

Az egységes szolgáltatási környezet megvalósításának egyik módja a központi könyvtárépület bővítése a fent vázolt tervek alapján. Szolgáltatási környezetünk elaprózott, széttagolt, gazdaságtalan, s szervezeten túl merev, rugalmatlan. Könyvtárunk környezete jelenleg korszerűtlen, egyes szolgáltatásaink szervezésekor az elmúlt években elértük azt a határt, amelyen tovább már nem tudunk fejleszteni, s inkább gátló tényezőként jelentkeznek.

A legutóbb 1970-ben felújított épület ebben a formában nem tud igazi otthona lenni a sokrétű és folyamatosan fejlődő szolgáltatásokat kínáló könyvtárnak, nem tud eleget tenni a megváltozott követelményeknek. Nem támogatja a fogyatékkal élőket, a megváltozott munkaképességű emberek könyvtárhasználatát. Az elavult elektromos hálózat nem elégíti ki a megnövekedett informatikai igényeket, a rendszer napi működtetése elérte a maximális terhelést.

Az új épületszárny megépítése nélkül, a régi állapotok konzerválásával is elengedhetetlenül szükséges a tűzveszélyes elektromos hálózat cseréje, a földem megerősítése, a fedélszék javítása és a héjazat cseréje, a műemléki nyílászárók cseréje, intelligens tűzjelző hálózat kiépítése.

Mint az annak idején az Eger a kultúra fővárosa pályázatában megfogalmazódott, a város szándéka *egy olyan új könyvtárépület létrehozása, ahol az új a régit kiegészítve egy funkcionálisan hibátlanul működő, a műemléki környezete felé tisztelgő, kortalan középület-együttest alkotson. A tervben az új és a régi – a felszín felett – elválik egymástól, a barokk palota így megőrizheti önállóságát, építészeti minősége továbbra is érvényre jut. Udvari homlokzata kibontakozhat, az új épületből látva meghatározó hangulati elemmé válik. Az épületrészek szétválasztása a könyvtár belső rendjében is jelentkezik. A meglévő rész térszerkezetét megőrizve befogadja az idekerülő funkciókat, azok tereit a maga léptékére alakítja, az új épület pedig ésszerűen tud megfelelni feladatának. Az előbbibe az irodai és a közösségi funkciók, az újba a nagyterű, speciális, korszerű igényeket is támogató könyvtári szolgáltatások kerülnek. A könyvtár egy új, formálódó társadalom, az információs társadalom alapja, ezért fontos, hogy korszerű technikai eszközökkel, felszereltséggel rendelkezzen. A növekvő igényeknek csak így tud maradéktalanul eleget tenni.*

A fejlesztés várható hatásai számszerűsítve:

akadálymentesített épületek száma

energiatakarékos megoldások, megújuló energiaforrás használatának aránya

regisztrált használók számának százalékos növekedése

látogatók számának százalékos növekedése

köleszött dokumentumok számának növekedése

közösségfejlesztő, társadalmi befogadást támogató programok számának növekedése

családbarát programok és tevékenységek számának növekedése

non-formális és informális képzési programok számának növekedése